

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест:

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 2

Рівне, 2020

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконавчий редактор:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії:

Немеш Олена Миколаївна – доктор психологічних наук, доцент, професор, в.о. ректора Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олексій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

СТУДЕНТСЬКИЙ ДАЙДЖЕСТ: збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти. Випуск 2. Рівне: РДГУ, 2020. 140 с.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол №11 від 26 листопада 2020 р.)*

Список використаної літератури

1. Бутова С. Н. Социология брака и семьи: история, теоретические основы, персоналии. Минск. Право и Экономика. 2010. С.445 .
2. Васищева В. С. Психологія подружніх взаємин: теоретико-методологічні підходи до дослідження. *Вісник Національного університету оборони України* 5 (24) .2011 [Електронний ресурс].
3. Джаганнатхашвари Девидаси (Джейн Е. Граппа) Четыре цели семейной жизни Gayatri Books. 2011. С.32-58.
4. Ляшенко Н. О. Сучасні альтернативні форми шлюбу / Н. О. Ляшенко. [Електронний ресурс]: <http://web.kpi.kharkov.ua/sp/lyashenko-suchasni-alternativni-formi-shlyubu/>

УДК 373.29-044.332

ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Шепельчук І., здобувач ОС «бакалавр» спеціальності 053 «Психологія», 4 курс, РДГУ

Науковий керівник: канд.психол.наук, доцент Кулакова Л. М.

Постановка проблеми. Вступ до школи – один із найбільш відповідальних та складних періодів у житті дитини та становленні її як суб'єкта соціальної взаємодії – особистості. У цей переламний етап (зміна провідної діяльності та умов соціалізації, збільшення та ускладнення соціальних взаємозв'язків), життя дитини спрямоване на оволодіння новою системою накопичення знань, реалізацію творчого потенціалу, формування підґрунтя для становлення і подальшого розвитку структурно-функціональних систем особистості, усвідомлення нового соціального статусу й ролі – школяра, учня.

Доповнення нового інституту соціалізації (школа) у житті дитини диктує зовсім іншу систему вимог до особистості школяра. Індивідуальні психофізіологічні особливості (особистісні, інтелектуальні, фізіологічні) дітей зумовлюють різноманіття варіантів засвоєння нової соціальної ролі, оволодіння навичками навчальної діяльності, включення в дитячий учнівський колектив, встановлення взаємовідносин з учителем. Кожна дитина – індивідуальна і має різний ступінь підготовки і готовності до зміни освітнього середовища, тому в початковий період освоєння навчальної діяльності важливо розуміти особливості пристосування дитини до нових умов соціалізації. Від ефективності адаптаційного періоду молодшого школяра значною мірою залежить успішність у його навчальній діяльності, здатності до довольної активності, особливості встановлення соціальних контактів, що впливає, в свою чергу, на психічне та соматичне здоров'я дитини.

Мета статті – на основі теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури виокремити комплекс взаємообумовлених причин виникнення шкільної дезадаптації та підготувати теоретико-методологічну основу для дослідження умов та факторів, що впливають на процес адаптації дитини у період початку навчання у школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема адаптації, будучи міждисциплінарною, розглядається вітчизняними та зарубіжними науковцями з різних позицій. У широкому розумінні, у біології «адаптація» (лат. *adapto* – пристосовую) – процес пристосування до мінливих умов зовнішнього середовища; у соціальних науках – активне пристосування індивіда до умов середовища і результату цього процесу.

Психологічна адаптація до школи – складний процес акомодатії першокласників до нової реальності (освітньої установи) отримання та засвоєння знань і, навпаки, пристосування шкільних умов до потреб та інтересів учня.

Гакаме Ю. Д., Тавад'ян М. Е. розглядають адаптацію першокласників до шкільного навчання як процес перебудови емоційно-вольової, пізнавальної та мотиваційної сфер учня,

що протікає в суто індивідуальному режимі, обумовленому психофізіологічними особливостями молодших школярів та зовнішніми соціально-педагогічними факторами [2].

У процесі адаптації дитини до школи виділяють три основні етапи [1, с.144], які в цілому тривають 1,5-2 місяці, однак у деяких дітей цей процес може продовжуватися півроку-рік:

– *орієнтувальний* (2-3 тижні) – бурхлива реакція і значне напруження усіх систем організму у відповідь на зміну звичних умов життєдіяльності;

– *нестійке пристосування* (2-3 тижні) – пошук організмом оптимальних (або близьких до оптимальних) варіантів реакцій на комплекс соціально-психологічних впливів;

– *відносно стійке пристосування* (1-2 тижні) – знаходження організмом найбільш відповідних варіантів відповідей на навантаження, що вимагають меншого напруження всіх систем.

Оскільки адаптація першокласників пов'язана зі зміною раніше сформованих моделей поведінки та навичок життєдіяльності, що у результаті може призводити до шкільної дезадаптації – утворення неадекватних механізмів пристосування дитини до школи у формі утруднень у взаємодії з навколишнім світом (деструктивна поведінка та конфліктні відносини), психогенних захворювань і реакцій, а також, нерідко спричиняє погіршення навчальних успіхів, варто розглянути основні умови й чинники шкільної адаптації та дезадаптації.

Таблиця 1

Умови й чинники шкільної адаптації та дезадаптації першокласників

Адаптація	Дезадаптація
Формування позитивного ставлення сім'ї до нового статусу учня	Відсутність позитивної установки шкільного життя у сім'ї / родині
Створення комфортних умов для спілкування	Порушення в системі відносин з ровесниками (комунікативні труднощі)
Організація активного дозвілля в позаурочний час та конструктивна комунікація й взаємодія з дитиною	Дидакалогенія (некоректне ставлення вчителя до учня)
Організація полегшеного режиму шкільних занять з поступовим переходом до звичайного розпорядку відповідно до вікових особливостей дитини	Дидактогенія (невідповідність режиму й методів виховання у школі)
Проведення постійного моніторингу рівня адаптації	Деякі індивідуальні особливості психічного розвитку дитини (ЗПР, замкнутість, агресивність, невисокий інтелектуальний потенціал, соматичне ослаблення (чи які-небудь хронічні захворювання); відсутність підготовки до школи та ін.)

Гобод І. Ю. та Котяхова Ю. М. зауважують, що у молодшому шкільному віці вся життєдіяльність дітей у межах школи відбувається переважно на тлі розгорнутої навчальної діяльності, у процесі якої діти набувають організаційних, логіко-мовленневих, пізнавальних і контрольних-оціночних умінь і навичок; збагачують особистісний досвід культури поведінки у соціальному та природному оточенні. Водночас, на думку дослідників, для першокласників характерні сильні емоційні переживання у зв'язку зі зміною звичного соціального оточення, з досягненнями успіхів у навчанні, з відносинами з вчителями, стосунками з однолітками тощо [3, с.42].

Етап початку навчання у школі супроводжується зміною інтересів, діяльності і соціальної позиції дитини, що зумовлюють необхідність створення комфортних умов соціалізації, зокрема усвідомленого розуміння нової реальності й адекватного самоставлення, та адаптації, що сприятиме успішному засвоєнню ролі учня.

Висновки. Адаптація першокласника до навчальної діяльності зумовлена як зовнішніми (соціальні та психолого-педагогічні умови), так і внутрішніми (особливості психічного розвитку) чинниками.

Оволодіння провідною діяльністю, розвиток пізнавальних процесів, удосконалення міжособистісної та групової взаємодії, достатній рівень соціально-психологічного розвитку у сукупності із підтримкою, мотивацією та зацікавленням з боку сім'ї та педагогів знаходять своє вираження у шкільній зрілості, здатності навчатися та готовності оволодіти соціальною роллю учня.

Список використаної літератури

1. Алексеева Л. В. Проблема адаптації першокласників до навчальної діяльності [Електронний ресурс] *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. Вип.3 (5). Київ: Університет Україна, 2007. С. 143-151.

2. Гакаме Ю. Д., Тавадьян М. Э. Трудности адаптации детей к школьному обучению [Электронный ресурс]. *Научно-методический электронный журнал «Концепт»*. 2017. Т. 34. – С. 181-185. Режим доступа: <http://e-koncept.ru/2017/771170.htm>.

3. Гобод І. Ю., Котяхова Ю. М Наступність роботи психологів дошкільного навчального закладу та школи [Електронний ресурс]. *Адаптація дітей до навчання у школі в діяльності психологічної служби: методичні рекомендації* / за наук. ред. В. Г. Панка. Київ: Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. С. 35-49.

З М І С Т

Алексюк М. Молодіжний сленг – соціально-психологічна проблема чи спосіб самовираження сучасної молоді.....	3
Апостол М. Ставлення людини до процесу старіння.....	5
Бабич Л. Вікові особливості морального розвитку особистості у молодшому шкільному віці	7
Будько Н. Представлення родителів о вихованні дошкільників.....	9
Бурдина О. Проявление прокрастинации у студенческой молодежи.....	11
Вейна К. Загальний недорозвиток мовлення як психолого-педагогічна проблема.....	13
Войчук Т. Зміст корекційної роботи логопеда з дітьми з ринолалією.....	14
Ганусевич В. Проблемы влияния электронных сми на личность человека.....	16
Гордійчук Т. Соціальні мережі як детермінанта особистісного розвитку підлітків.....	17
Гордійчук І. Профілактика відхилень у поведінці молодших школярів у позаурочний час...	19
Грабовська С. До проблеми виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку.....	20
Гребеневич О. Формування в першокласників навичок читання й письма в умовах компетентнісної освіти.....	22
Гребіневич М. Роль ціннісних орієнтацій у формуванні професійного самовизначення у старших школярів.....	24
Гузей А. Вплив маніпулятивних дій на міжособистісне спілкування.....	26
Гузей А. Психологічний булінг в шкільному колективі: критерії та напрями прояву та напрями профілактики.....	28
Даниленко С. Генезис и трансформация змеиноного образа в белорусско-литовской мифологии.....	30
Демчук Д. Формування навичок безпечної поведінки дошкільників як теоретична проблема.....	32
Дем'янюк В. Роль емоційного інтелекту у професійній діяльності психолога.....	33
Дмитришина А. Особливість впливу стосунків з батьками на формування самооцінки дитини молодшого шкільного віку.....	35
Дрогомирецька О. Формування адаптивних здібностей молодших школярів з мовленнєвими порушеннями.....	37
Заговора Л. Мотивація як один з основних факторів у вивченні іноземної мови.....	38
Заговора Л. Вплив мотивації на ставлення підлітків до вивчення іноземної мови.....	40
Єфімова М. Розробка системи психологічних заходів щодо профілактики агресивної поведінки підлітків.....	41
Іслямова А. Розвиток слухової уваги і пам'яті у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.....	44
Кардаш Є. Особливості практичної роботи, спрямованої на розвиток мовленнєвої здатності дитини з РСА.....	45
Касянчук М. Вплив булінгу на формування Я-концепції підлітків.....	47
Качуровська Д. Рівні особистісної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів.....	49
Киричик Е. Проявление эмоций у девочек и мальчиков подросткового возраста.....	52
Климчук І. Причини емоційного вигорання під час пандемії у студентів.....	55
Кобець Д. Теоретичний аналіз проблеми мотивації молодших школярів.....	56
Ковальчук І. Теоретичні основи розвитку пізнавальної діяльності дітей шостого року життя із загальним недорозвитком мовлення.....	57
Ковальчук М. Казка та її роль у вихованні дитини.....	58
Козенюк М. Готовність до вибору професії як специфічне психологічне утворення особистості старшокласника.....	61
Командік О. Психологічні детермінанти розвитку лідерських якостей у молодших школярів.....	63
Конончук А. Особливості девіантної поведінки підлітків.....	65

Конончук К. Реалізація педагогічних умов формування навичок навчальної діяльності у дітей старшого дошкільного віку в ЗДО.....	66
Копель Ю. Діагносіка інтелектуального потенціалу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивно-ресурсних центрах.....	69
Корольова О. До проблеми впровадження проектної технології в роботу закладу дошкільної освіти.....	70
Костінська М. Гендерні особливості мотивації до лідерства у студенської молоді.....	71
Кравчук У. Психолого-педагогічні основи розвитку уваги дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	74
Крушельницька Н. Особливості взаємодії малокомплектного ЗДО з сім'єю в умовах протиепідемічного карантину.....	76
Лабатій М. Використання дидактичних ігор і вправ з елементами розв'язання винахідницьких задач у процесі образотворчої діяльності дошкільників.....	78
Левчук М. Вплив структури сімейних відносин на взаємини старших дошкільників з ровесниками.....	81
Мельник Н. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних ігор.....	82
Мельник Ю. Дидактичні комп'ютерні ігри як засіб розвитку старших дошкільників: використання в практиці закладу дошкільної освіти.....	84
Мельничук Ю. Гендерне виховання як завдання дошкільної освіти.....	87
Менік Н. Дослідження питання виникнення тривожності у дітей старшого дошкільного віку.....	89
Микитюк В. теоретичний аналіз проблеми професійного самовизначення старшокласників..	90
Миронець Л. Виховання гуманних почуттів у дітей.....	92
Михайлова Т. Психологічні особливості поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях.....	95
Михалюк М. Конвергенція сімейної та професійної мотивації у працюючої жінки.....	97
Мовчко О. Вплив пандемічної реальності на виникнення депресії в юнацькому віці.....	101
Одейчук І. Дослідження соціально-психологічних закономірностей формування стресостійкості у студентської молоді.....	103
Осадча І. Стиль батьківського виховання як детермінанта виникнення страхів у дошкільників з особливими освітніми потребами.....	104
Павлова Р. Вплив інтернету на психіку підлітка.....	107
Паршина Я. Побудова міжособистісних взаємин як завдання розвитку у період дорослості.....	108
Рабович І. Прояви девіантної поведінки у підлітковому віці та їх корекція.....	110
Романович І. Технології попередження суїцидальних тенденцій серед старших школярів.....	112
Серко в. Виховні можливості народних прислів'їв як засобів формування моральних норм поведінки дитини.....	114
Синяк О. Художні тексти в пізнавальному розвитку дошкільника.....	117
Сосонюк О. Психологічний аналіз фрустрації та її особливостей.....	119
Тищук К. Розвиток комунікабельності молодших школярів в умовах інклюзивного навчання.....	121
Урус К. Роль пізнавальної активності у становленні особистості молодшого школяра.....	123
Федорук І. Психологічні детермінанти формування самооцінки у підлітковому віці.....	125
Хомич М. Використання інтерактивних методів на уроках з технологічної освітньої галузі у початкових класах.....	127
Черуха А. Психологічні складові захисту від маніпуляцій.....	129
Шальнова О. Психологічний аналіз ставлення до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості.....	130
Шепельчук і. Проблема адаптації першокласників до навчальної діяльності.....	135